

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-2259-6172

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที 27 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2561 หน้า 13 มูลค่าข่าว 910,889.-

ส่วนวิกิคอมมอนส์และสื่อสาธารณะ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ความลับหลังกำแพงศิลา

บันทายฉมาร์-สมบัติไพร่ทุก-เสียมราฐ

ก่อนศิลาหินทรายที่ถูกแกะสลักเป็นรูป
ลักษณะต่างๆ บอกเล่าเหตุการณ์ในอดีต
ที่ผ่านกาลเวลามานานกว่า 1,000 ปี ในหน้า
ปริศนาสลักไว้บนยอดปราสาทหลายแห่งใน
พื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ท่ามกลางแห่งศิลา
ขนาดใหญ่ที่ทับถมกันสูงท่วมหัว เป็นภาพ
ที่ตื่นตาตื่นใจและตื่นตะลึง! สำหรับใครก็ตาม
ที่ได้เห็นกลุ่มปราสาท **บันทายฉมาร์** เป็น
ครั้งแรก ความลึกลับดำมืด พอง กับเสน่ห์
และมนต์ขลังดึงดูดให้ใคร่รู้อยากค้นหาว่า
ตอบ **"มันคืออะไรกันแน่?"** เมื่อจุดที่ยืนอยู่
นั้น มองโดยรอบแล้วราวกับอยู่ในนครที่ถูก
สาปตลอดกาล

กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์ อยู่ห่างจาก
ชายแดนไทย-กัมพูชา ไปทาง อ.อรัญประเทศ
จ.สระแก้ว ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร
ตั้งอยู่ใน จ.บันเตียเมียนเจย ประเทศ
กัมพูชา หรือที่คนไทยเรียกว่า **เมืองศรีโสภณ**
นั่นเอง กลุ่มปราสาทแห่งนี้ต้องเรียกว่า
"มหาปราสาท" ถึงจะถูก เพราะความ
อลังการงานสร้างที่มองเห็นตัวเล็กนิด
เดียวหากเดินเข้าไปอยู่ในกองศิลาทรายที่
ถล่มทับถมกันเนื่องเพราะกาลเวลา

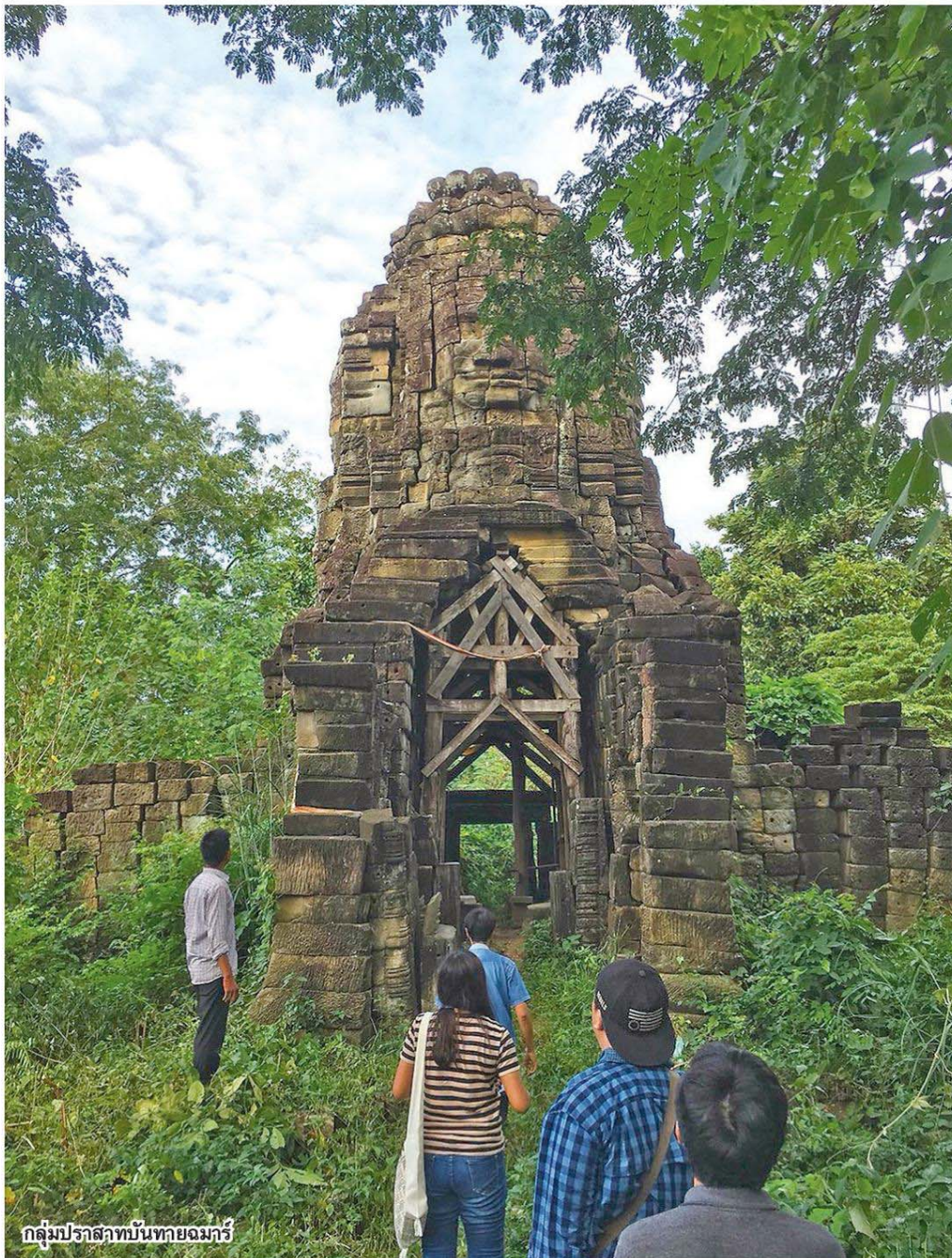
คำบอกเล่าหรือรอยประวัติศาสตร์ของ
กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์แห่งนี้ ระบุว่า
เป็นกลุ่มปราสาทที่เก่าแก่ที่สุดของกัมพูชา
เกิดขึ้นก่อนปราสาทนครวัด-นครธม ว่ากัน

ว่าอาณาจักรเขมพูในกำแพงศิลานั้นคือ ศาสนสถาน ส่วนรอบนอกคือ
ตัวเมือง เพราะมี **"ธรรมศาลา"** หรือที่พักคนเดินทางในสภาพที่ยัง
สร้างไม่เสร็จ ซึ่งเป็นไปตามธรรมเนียมการเดินทางของคนสมัยก่อน
ก่อนจะเข้าไปยังศาสนสถาน แต่ศาสนสถานก็ใหญ่โตมโหฬารแล้ว
เป็นตัวเมืองด้วยจะใหญ่โตขนาดไหน ลองจินตนาการดู

ปราสาทบันทายฉมาร์ เป็นปราสาทสำคัญในสมัย **พระเจ้า
ชัยวรมันที่ 7** ลักษณะการก่อสร้างตัวปราสาทเป็นปราสาทหิน พื้นที่
โดยรอบมีฐานะเป็นเมือง ปรากฏหลักฐานในเอกสารโบราณและแผนที่
เส้นทางเดินทัพสมัยรัชกาลที่ 2 ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ของไทย มีการ
ระบุตำแหน่งเอาไว้ชัดเจนว่าบันทายฉมาร์เป็นกลุ่มปราสาทที่คนไทย
รู้จักมานานแล้ว เป็นศาสนสถานสำคัญที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรง
สร้างไว้นอกเมืองพระนคร เพื่ออุทิศให้กับพระราชโอรสและกลุ่ม
ขุนนางที่เสียชีวิตในการสงคราม **"ครินทรกุมาร"** ซึ่งเป็นพระราชโอรส
มีปรากฏรายชื่อในจารึกของปราสาทบันทายฉมาร์

เพราะฉะนั้น สิ่งสำคัญของที่นี่ก็คือ ภาพสลักที่ระเบียงปราสาท
เป็นภาพเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ในยุคของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และ
ภาพสลักพระอวโลกิเตศวรปางพันกร คือมีพระกรหนึ่งพันกร ใน
อดีตเคยมีขโมยเข้าไปลักลอบขโมยชิ้นส่วนพระอวโลกิเตศวรนี้ออกมา
ตามใบสั่ง แต่ไปไม่ถึงไหนมาจับได้ที่ชายแดนประเทศไทย ทางกรม
ไทยจึงส่งคืนกัมพูชาไป ปัจจุบันชิ้นส่วนเหล่านั้นมีการนำไปจัดแสดง
ที่พิพิธภัณฑ์ ที่กรุงพนมเปญ

ซากหินกองระเกะระกะของบันทายฉมาร์ ขณะนี้มีเจ้าหน้าที่ของ
กัมพูชาพร้อมกับเจ้าหน้าที่จากประเทศเยอรมนีกำลังบูรณะอยู่บาง
ส่วน เมื่อเดินเลยเข้าไปด้านใน มีภาพสลักหินปูนต่ำแสดงถึงรอยอดีต
อันยิ่งใหญ่ให้สัมผัส ตั้งแต่ขุมประตู่หรือโคปุระ จนถึงตัวปราสาท
หลัก ทับหลัง หน้าบัน นางอัปสร และลวดลายที่สวยงามสลบ
ซับซ้อน พระศิวน พระวิฆณุ พระพรหม เทวดา ครุฑ ฤๅษี พราหมณ์

กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์

และพระพุทธรูปเจ้า เป็นต้น

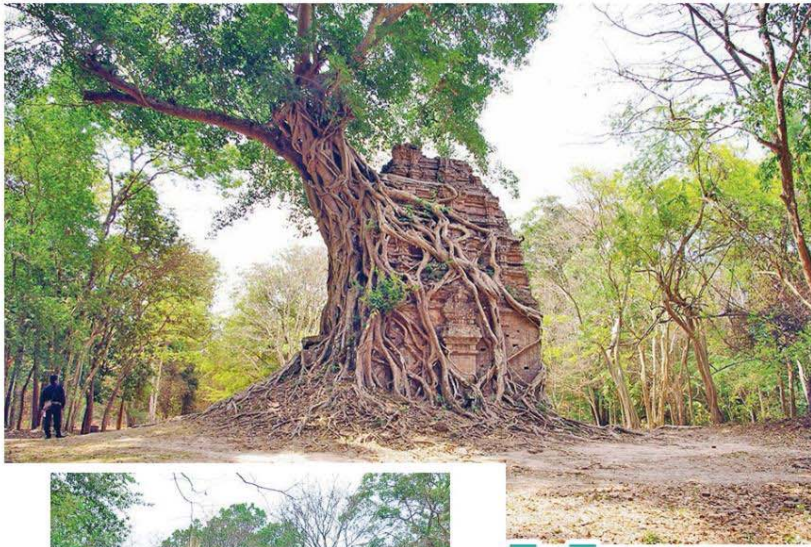
ตามหลิบบ่มต่างๆ ของปราสาทด้านใน บางแห่งยังมีจารึกตัวหนังสือโบราณหลงเหลือให้เห็น กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์มีปราสาททั้งหมดประมาณ 10 หลัง ปราสาทหลักคือปราสาทบันทายฉมาร์, ปราสาทตาปลั่ง, ปราสาทตาสาก, ปราสาทตาเปรียว, และ “ป้อมประจำทิศ” ทั้งสี่ทิศ

ประเด็นหนึ่งที่หลายคนอาจเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องที่ว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงให้ขุนนางไทยไปรื้อปราสาทเขมรเพื่อนำมาไว้ที่ประเทศไทย แท้จริงแล้วเป็นปราสาทบันทายฉมาร์ ไม่ใช่ปราสาทนครวัด-นครธม อย่างที่เข้าใจกัน

ส่วนกลุ่มปราสาทสมโบร์ไพรกุก อยู่ห่างจากเมืองเสียมเรียบ

ประมาณ 120 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขต จ.กำปงธม องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกชั้นล่าสุดของกัมพูชา ขณะที่รัฐบาลกัมพูชาเองก็ได้แถลงข่าวล่าสุดเมื่อปลายปีที่แล้วว่า ได้บูรณปฏิสังขรณ์กลุ่มปราสาทชุดใหม่ คือบันทายฉมาร์และสมโบร์ไพรกุก ซึ่งเป็นกลุ่มปราสาทเก่าแก่ที่สุดของกัมพูชา เพื่อเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบศิลปและโบราณสถานในกัมพูชา

อาจารย์ศานติ ภัคดีคำ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์เขมร ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มศว ให้ข้อมูลว่า สมโบร์ไพรกุกมีอายุในสมัย **พระเจ้าอโศกธรรมัน ที่ 1** (ค.ศ.

616-635) ก่อนเกิดนครวัด 500 ปี เป็นอาณาจักรยุคเริ่มแรกตั้งแต่สมัยเจนละ ถือเป็นยุครุ่งเรืองที่สามารถรวบรวมเอาอาณาจักรฟูนันมาไว้ด้วยกันได้อย่างเป็นปึกแผ่น

สมโบร์ไพรกุกสร้างด้วยอิฐ มีการจำหลักลวดลายลงบนเนื้ออิฐ แต่ทับหลังบางส่วนมีการสลักบนหินทรายแล้วยกมาประกอบ แตกต่างจากศิลปะในยุคนครวัด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวคล้ายๆ ศิลปะอินเดีย ส่วนมากสลักเป็นรูปคนและบริวาร ดูเหมือนใบหน้าชาวอินเดีย ไม่เหมือนคนเขมร สะท้อนให้เห็นถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากแดนภารตะที่แพร่เข้าไปในเขมร แต่เดิมสันนิษฐานว่าอาจมีปราสาททั้งหมดราว 300 หลัง แต่ปัจจุบันเท่าที่สำรวจพบมีเหลืออยู่ราว 160 หลัง

“กลุ่มปราสาทสมโบร์ไพรกุกที่จริงแล้วมีฐานะเป็นเมืองหลวง ก่อนที่กัมพูชาจะย้ายราชธานีมาอยู่ที่เมืองพระนคร ที่เสียมราฐ เพราะฉะนั้นจึงเก่าแก่มากกว่านครวัด-นครธม เสียอีก โบราณสถานที่สมโบร์ไพรกุกมีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 กลุ่มปราสาทนี้จะเห็นร่องรอยของศิลปะอินเดียชัดเจนมาก ที่ส่งอิทธิพลเข้าไปในเขมร ตั้งแต่ยุคแรกๆ ที่สำคัญสมโบร์ไพรกุก ปรากฏในเอกสารในจารึกของกัมพูชาและในเอกสารของจีนที่เข้ามาในราชวงศ์สุย ได้บันทึกถึงเรื่องราวของอาณาจักรเจนละ และบันทึกว่าราชธานีของพระเจ้าอิศานวรมันนั้น อยู่ที่อิศานปุระ ซึ่งก็คือกลุ่มปราสาทสมโบร์ไพรกุกนั่นเอง

กลุ่มปราสาทสมโบร์ไพรกุก มีพื้นที่ถึง 25 ตารางกิโลเมตร โดยยูเนสโกระบุว่าพื้นที่นี้ถูกเรียกว่า อิศานปุระ (Ishanapura) ซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรโบราณเจนละ (Chenla) แห่งอารยธรรมขอมในช่วงปลายศตวรรษที่ 6-7 ก่อนหน้าจักรวรรดิเขมรจะเข้ามาแทนที่

อิศานปุระหรือสมโบร์ไพรกุก ถือกันว่าเป็นจุดกำเนิดของอาณาจักรเขมรโบราณ และส่งอิทธิพลถึงศิลปะเขมรในยุคต่อมาด้วย เพราะฉะนั้นทั้งสามกลุ่มปราสาท ตั้งแต่สมโบร์ไพรกุก บันทายฉมาร์ และนครวัด-นครธม ทั้งหมดคืออาณาจักรกัมพูชาที่เชื่อมโยงและร้อยเรียงเข้าด้วยกัน เติบโตส่วนที่ขาดหายไปของประวัติศาสตร์เขมรให้ครบถ้วนสมบูรณ์

‘ศานติ ภัคดีคำ’

อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์เขมร
คณะมนุษยศาสตร์ มศว

“หากมีโอกาสเดินทางไปศึกษาประวัติศาสตร์ของอาณาจักรเขมรแล้ว สิ่งที่จะต้องไปดูที่กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์ คือ พระพักตร์พระอวโลกิเตศวรที่สร้างอยู่นอกเมือง เป็นศาสนสถานสำคัญแห่งหนึ่งของเขมรโบราณ เราไม่ค่อยได้ไปสัมผัส ไม่ค่อยได้ไป

รับรู้ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เขมรและเกี่ยวข้องกับประเทศไทย เราด้วย คือในสมัยรัชกาลที่ 4 เคยส่งขุนนางไทยออกไปดูปราสาทบันทายฉมาร์ เพื่อจะรื้อนำกลับมาไว้ในประเทศไทย เพราะฉะนั้น ที่นี่จึงสำคัญที่ต้องไปดู และยิ่งกว่านั้น กลุ่มปราสาทบันทายฉมาร์และสมโบร์ไพรกุก ทั้งสองแห่งนี้ ทางรัฐบาลกัมพูชาเพิ่งจะเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้อย่างเป็นทางการเมื่อปลายปีที่ผ่านมา จึงเป็นโอกาสที่เราจะได้ศึกษาประวัติศาสตร์เขมร ตั้งแต่ยุคเขมรโบราณ มาถึงยุคกลางและยุคพระนคร เป็นรอยต่อที่เชื่อมโยงกัน ทำให้เราเห็นภาพรวมของกัมพูชาได้ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น”

สำหรับผู้สนใจประวัติศาสตร์เขมร และไม่พลาดโอกาสที่จะได้สัมผัสทั้งภูมิความรู้และอาหารตา เพลิดเพลินกับเรื่องราวที่ไม่เคยเปิดเผยที่ไหนมาก่อน “มติชน อคาเดมี” ในสังกัดบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) จัดนำชมความงามอลังการ ยิ่งใหญ่ตระการตาของกลุ่มปราสาททั้งสามกลุ่ม ตั้งแต่บันทายฉมาร์-สมโบร์ไพรกุก และนครวัด-นครธม ที่เมืองเสียมเรียบ ระหว่างวันที่ 14-16 กันยายนนี้ สอบถามรายละเอียดได้ที่ 0-2954-3977-84 ต่อ 2123, 2124 และ 08-2993-9097